

Alternativno reševanje sporov

Aleč Galič
Pravna fakulteta v Ljubljani
Arbitražno pravo in ARS
Gradivo za predavanja in študij

Sporazumna odločitev brez posredovanja
sodišča (vendar s posredovanjem tretje,
nevtralne osebe) ali vsaj brez meritorne
odločitve sodišča

• Appropriate, primarno

• Sporazumno

• Izvensodno, mirno,

Razmerje do ustavne pravice do sodnega varstva

• IZREČEN rezultat obvezen, tudi brez sporazuma
strank (arbitražna odločitev)

• Postopek ne sme biti obvezen (arbitražni)

• IZREČEN rezultat obvezen le s soglasjem strank
(poravnava)

• Postopek sme biti obvezen (mediacija)

• Empowerment

• Boljša, trajnejša, popolnejša rešitev spora

• Upoštevanje interesov

• Omogoča solidno sodelovanje v bodoče

• Ni cenovnega rizika in stresa pravde

• Zaupnost

• Ceneje?

slabosti

• ni precedensa, ni razvoja prava skozi
sodno prakso, ni uresnitve pravnega
reda

• Nevarno ob očitni dejanski
neenakopravnosti strank

Namen civilnega sodstva

Ekelöf, Lindblom, Andersson

- Uresnitve materialnega prava

- Rešitev spora

- Spoštovanje ljudek v postopku, pravica do
izjavljanja

- Izvrševanje sodne oblasti v sistemu delitve
oblasti, razvoj prava, poenotenje sodne prakse

- Kaj od naštetega se izraža tudi v ARS? Alineja
2, delno 3, nikakor pa 1 in 4

VRSTE ARS

Å Arbitraža

Å Mediacija (evaluativna, facilitativna)

Mediacija je neformalen, neobvezujoč, zaupen in strukturiran postopek, v katerem nevtralna tretja oseba (mediator), strankam z dogovarjanji, pogajanjem ter posebnimi mediacijskimi tehnikami pomaga pri iskanju sporazumne rešitve (pravnega) spora.

Vir: Društvo mediatorjev Slovenije; www.slo-med.si

vrste mediacije

Å izven sodišča (zasebni ponudniki), sodišču pridružena (sodiščni mediatorji, napotijo, vodi listo, skrbi za izobraževanje in standarde mediatorjev, zagotavlja infrastrukturo in podporo). Če mediacija ne uspe, se zadeva vrne v sodni postopek ob zagotovljenem načelu zaupnosti, če uspe, se poravnava zapiše kot sodna poravnava.

Å **evaluativna** (mediator podaja tudi oceno o pravnih in dejanskih vidikih spora oz. o predvideni odločitvi sodišča, če bi prišlo do sodbe), **facilitativna**

Å obvezna, prostovoljna

Načela in postopek

Å zaupnosti, prostovoljnosti, nepristranskosti, avtonomije, ekonomičnosti, učinkovitosti

Å mediacijska pogodba, priprave strank in mediatorja, uvodni nagovor, tehnike v fazi raziskovanja (aktivno poslušanje, reframing, ločeni sestanki, lupljenje ležube, zagotavljanje ravnovesja moči, iskanje interesov...)

Å Priporočeno branje: Mediacija v teoriji in praksi (Društvo mediatorjev Slovenije, 2012), str. 15-25, 79-157)

dodatna vprašanja:

Å vpliv na tek zastaranja

Å nedopustnost dokazov v drugem postopku

Å stroškovna sankcija po ZARSS (sodiščni in nerazumno zavrnitev ponudbe za mediacijo upošteva pri končni določitvi stroškov pravnega postopka)

Å GI: ZMCGZ in ZARSS

Faze in tehnike mediacije

Å **Začetna** faza (pogodba o mediaciji, uvodni nagovor, obnovitev soglasij, razumevanje izhodišč in obsega spora)

Å **Raziskovalna** faza (predstavitev stališč strank in njihovih želj, vzpostavitev komunikacije med strankami, biti pripravljen na moč in ustva in prizadetosti strank, ločiti ljudi od problema, ugotavljanje dejstev in nato raziskovanje interesov, želja, potreb, skrbi in strahov strank, ločena in skupna srečanja)

Å faza **pogajanja**

Å **zaključna** faza (osnutek dogovora, podpis)

TEHNIKE MEDIACIJE

Å aktivno poslušanje, povzemanje, jaz-sporodila, preokvirjanje, usmerjanje na prihodnost, postavljanje vprašanj, ločitev stališč od interesov, lupljenje ležube

VRSTE MEDIACIJE

Facilitativna / evaluativna

Å Konciliacija, pomirjanje, posredovanje???

Å Med-arb (variacija: baseball mediation)

Å ENE (early neutral evaluation)

Å Mini trial

Å Obvezna nezavezujoča arbitraža

Znotraj sodnih postopkov

- Å Settlement conference (USA)
- Å Poravnalni narok (SLO, D)
- Å Obvezno srečanje strank
- Å Skupna izjava
- Å Pre-action protocols
- Å Spodbujanje sodnih poravnav v rednem postopku (razliki na stopnja aktivnosti)
- Å Napotitev na (sodišče u pridruženo) mediacijo

Sodišče u pridružena mediacija

- Å Irsodna in řizven sodiře aò
- Å Multi-door courthouse

slovenija

- Å Okrožno sodiře v Ljubljani
- Druřinske, pravdne, gospodarske zadeve 2008
- ponujeno: cca. 3000
- Stranki soglaęata, da gresta v mediacijo: 1122
- Uspeřna mediacija: 434

Posebna podrořja

- Å Druřinski spori
- Å Potrořniřki spori
- Å Gospodarski spori
- Å Mnořilni spori (multi party mediation)
- Å Sosedski spori
- Å On-line ADR
- Å ARS v ģportu

VIRI - NADNACIONALNI

- Å Uncitral (modelni zakon, pravila)
 - Å Svet Evrope
 - priporoř ilo za druřinsko mediacijo
 - priporoř ilo za civilno mediacijo
 - aktivnosti CEPEJ
 - Å EU
 - Direktiva o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah
 - Evropski etil i kodeks za mediatorje
 - Potrořniřki spori, posamezne direktive
- Priporoř eno branje:**
Ristin G.: *Mediacija v pravu EU*, Podjetje in delo, 7/2007.
Zalar A.: *Alternativno (primarno) reęevanje sporov - globalni trendi*, Podjetje in delo, 7/2007.

Razģirjenost v svetu

- Å Vzhodna Azija
- Å ZDA (zacetek gibanja ADR v poznih 60-letih; danes zelo razģirjeno tako glede court-annexed ADR kot glede zasebnih (komercialnih) ponudnikov storitev mediacije)
- Å Avstralija, Anglija
- Å Nizozemska, skandinavske drģave
- Å Nemř ija, Avstrija (v zadnjih 10 letih)

Ali ZDA niso řpravdarska druębaò

Å Da, vendar se vlogitev toębe ne dojema kot priľ akovanje sodbe, paľ pa kot utrditev pogajalske pozicije

DILEME

Å Dręavna / privatna iniciativa

Å Obvezno / prostovoljno

Å Pravniki / nepravniki

Å Z zakonom / neregulirano

Å Etiľ ni kodeksi, izobraęevanje, nadzor, licenca

Å Pred / med postopkom

ETIKA

Å Sklepanje poravnav

- Predlog strank, pasivna vloga sodnika
- Aktivna vloga sodnika
- Sodnikov predlog poravnave

Sodnik se mora zavedati, da drugaľ e kot zasebni mediator tudi med postopkom poskusa poravnave ostaja sodnik, zavezan k spoętovanju in varovanju zakonitosti in ř kar je najbolj pomembno - stranke ga kot takęnega tudi dojemajo.

Etika mediatorjev ř SAMOSTOJNO VPRAęANJE

DVOMI

Å Tręna nięa? (by-pass privatizacija)

Å Moda?

Å Surogat, nadomestilo za (slaba) sodięľ a?

Å Slaba izkuęnja s poravnalnimi sveti v ř asu socializma?

Å Sodnik naj sodi?

Å Ĺ e stranka pride na sodięľ e, naj se je ne sili, da gre stran?

Å Kritika ADR: gl. Bergant Rakolj eviľ : Mediacija kot univerzalno zdravilo sodstva?, Pravna praksa, 2009, řt. 32.

Å Odgovor: gl. Betetto: Najpogostejęe zmote o sodięľ u pridruęeni mediaciji, Pravna praksa, 2009, řt. 34